

El pacient, indefens davant d'un error mèdic

Quan el metge s'equivoca

Els errors o negligències mèdiques, com el cas de la sida a Bellvitge, jutjat la setmana passada, tenen sovint com a conseqüència resultats fatals. Davant de la impunitat pràctica del metge, l'usuari de la sanitat es troba en una situació d'indefensió.

VICENTE A. JIMENEZ

El judici recent pel cas de la residència Prínceps d'Espanya de Bellvitge, en què s'acusava la institució hospitalària d'haver contagiat pacients amb anticossos de la sida en fer-los una transfusió sanguínia, ha posat de nou de manifest la situació d'indefensió en què es troben els malalts davant d'un presumpte error mèdic. La condemna a sis mesos de presó per a F. Frias, exgerent de l'Hospital, J. M. Capdevila, ex-director mèdic i C. Ferran, cap del servei d'hematologia, no significa una variació del procediment que usual-

ment se segueix en fets d'aquesta mena, ja que cap dels condemnats, per atenuants diversos, no complirà la sentència de reclusió. Contràriament, el cas de la Residència de Bellvitge hauria establert jurisprudència, perquè no hi ha hagut en tota la història de la medicina al nostre país cap facultatiu que hagi estat empresonat a causa d'una negligència en l'exercici de la seva professió. Respecte a aquest punt, a efectes pràctics, pot afirmar-se que els metges gaudeixen d'una total impunitat.

Ignasi Fina, perit metge i president de l'Associació Catalana de Medicina

Legal i Laboral, apunta que «la funció de la justícia és corregir actituds, cosa que, si les poques condemnes que es fan a metges per negligència en la seva labor no es compleixen en la pràctica, vol dir que per part de la justícia se segueix una línia de tolerància que la sentència sobre el contagi dels anticossos de la sida en transfusions sanguínies a Bellvitge no fa més que refermar».

Un error mèdic consisteix a ocasionar en el pacient un dany objectivable, o una lesió que li deixi seqüeles irreparables, sempre que aquestes hagin estat causades per un tractament equivo-

cat per part del facultatiu. Exemples d'això serien la mort del pacient R. Cullera, l'abril d'enguany, que va ser atès a la clínica del Perpetu Socors, a Lleida, d'una ferida greu en un braç feta per una serra mecànica, i que va finir a la taula d'operacions per una possible sobredosi d'anestèsia. O el cas de M. Gomera, que el febrer del 1985 va ser intervinguda a l'Hospital de Sant Boi per a efectuar-li un raspai i que va sortir del quiròfan amb set metres menys de budells perquè els metges el van confondre amb el cordill umbilical

terminar. És per aquesta causa que només als Països Catalans el nombre de denúncies interposades als jutjats per errors mèdics no arriba a cinc-centes a l'any, xifra que és, segons Ignasi Fina, «un nivell de denúncies molt baix».

Miquel Bruguera, vice-president del Col·legi de Metges de Barcelona, afirma que «l'existència d'un gran percentatge de negligències mèdiques és deguda, fonamentalment, al sistema sanitari públic, que està molt massificat, sobretot en el nivell primari. Que un facultatiu hagi de rebre 60 o 70 malalts en

dica, però, és evident, per exemple l'amputació d'un membre no malalt, o la confusió en una intervenció quirúrgica, l'afectat no ha d'esperar a denunciar el fet, ja que és el mateix hospital o clínica que se li adreça, per mitjà dels seus especialistes jurídics, amb l'objectiu d'acordar una indemnització per les lesions ocasionades. Quan la negligència no és espectacular —òbvia—, i el pacient víctima d'un possible error mèdic està disposat a denunciar-ho, comença per a ell un *via crucis* judicial que es prolonga, per regla general, du-

El nombre de denúncies per negligències mèdiques és molt baix.

VICENTE A. JIMENEZ

del fetus mort, etcètera.

No es considera un error mèdic el fet que un facultatiu faci un diagnòstic equivocat, si aquest no ocasiona un dany al pacient. Això seria considerat, en cas de mort, un decés produït per la malaltia o, en el més lleu i usual dels casos, la necessitat de canviar de metge fins que s'encerti el diagnòstic adequat.

La negligència mèdica que ocasiona dany o lesió al pacient es troba envoltada de factors circumstancials que fa que sigui un fet complex i difícil de de-

dues hores, fa que no tingui temps material per atendre'ls com cal i, per tant, és susceptible de cometre una important quantitat d'errors».

SI ES VOL DENUNCIAR

És usual que el pacient, a causa de la falta d'elements per saber que és objecte d'una negligència mèdica, i per la relació d'autoritarisme que sovint s'estableix entre facultatiu i malalt, no s'aventuri, en cas de sospita, a posar una denúncia. Quan la negligència mè-

rant anys.

Segons Rafael Muñoz, advocat de la CUS (Coordinadora d'Usuaris de la Sanitat), «el nostre dret permet tres accions legals davant del fet que una persona se senti objecte d'un dany causat per un error mèdic. Són l'acció civil, la penal i l'administrativa». L'acció civil consisteix que l'afectat per un error mèdic demani una indemnització pels presumptes danys ocasionats. En aquest procés, ha d'establir-se una relació causal entre l'acció mèdica i la lesió produïda, en la qual la càrrega de

TEATRO DE
LOS SUEÑOS
SALA ESCALANTE
TEATRE DEL
DOMINI

SALA ESCALANTE

CENTRE PERMANENT DE PRODUCCIÓ TEATRAL PER A ESCOLARS I PÚBLIC FAMILIAR

VERSÍO
EN CASTELLÀ

LA GUERRA DELS MONS

REALITZACIÓ: L'ENTAULAT TEATRE

Guió de M. CUBEDO inspirat en el programa radiofònic d'Orson Welles sobre la novel·la de H. G. Wells.

Música original: PEP LLOPIS.

Escenografia i Il·luminació: PEP ACOSTA.

Diumenges i festius, obert a tots els públics.
Funcions: 12 i 17 hores
Entrada d'adults: 300 pessetes.
De dilluns a divendres, coordinació per a col·legis.

INFORMACIÓ:
SALA ESCALANTE
C/. Landerer, 5
Tel. 331 24 42

Agraïm la col·laboració de:
MONTALI, S. A.
PANACEA / AL CAPONE

UNA PRODUCCIÓ DE LA

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

la prova recau en el metge, que ha de demostrar que la seva actuació va ser correcta. L'acció penal fa referència a les imprudències fonamentalment temeràries del facultatiu, i existeix una inversió de la càrrega de la prova, que se situa, aquesta vegada, de la banda fiscal: ha de demostrar-se que el metge va actuar de manera temerària.

La diferència entre totes dues accions se centra bàsicament en la intensitat del grau d'imprudència que es determini per a l'actuació facultativa, i resulta un fet difícil de codificar donada la seva subjectivitat. A més, l'acció penal parteix de la presumpció d'innocència de l'acusat, i per tant, en cas de dubte, el benefici recau sobre el metge. És per aquesta raó que gairebé mai les denúncies per negligència es duen a terme per acció penal, decisió que, en última instància, correspon sempre al jutge. Això no obstant, l'acció penal comporta indefectiblement l'acció civil, de tal manera que si existeix una sentència condemnatòria de privació de llibertat, l'acusat ha de satisfer la indemnització corresponent a la víctima.

«L'acció administrativa —explica Rafael Núñez— és la que es dirigeix contra l'administració, a fi i efecte que aquesta indemnitzi el ciutadà lesionat per una iniciativa sanitària». Això fa que el presumpte afectat per l'error no hagi de passar pel contratemps que significa un procediment judicial d'anys,

i pertoca a l'administració, una volta ha indemnitzat la persona danyada, demanar l'hospital per a rescabalar-se d'allò que ha hagut de pagar.

Quan una persona possiblement afectada per un error mèdic vol denunciar-lo, el que acostuma a fer es posar-se en contacte amb el seu advocat, que interposa una reclamació contra el centre hospitalari o clínic on s'han produït els fets; és l'acció administrativa, que usualment només té efecte en cas que l'error hagi estat evident. Si com és habitual, el centre hospitalari o clínic no respon a la reclamació, la denúncia s'interposa al jutjat, que seguint la legalitat vigent determina en un termini de 3 a 6 mesos l'habitual sobresseïment, que significa que el jutge ha determinat que no hi ha responsabilitat penal. Aleshores, per via civil, en un procés judicial que acostuma a durar 4 o 5 anys, es fixa —si es conclou que ha existit negligència— la quantitat d'indemnització a l'afectat.

El percentatge de reclamacions que acaben amb indemnitzacions s'estima en un 1%, de manera que, entre els errors mèdics lleus que no causen dany, i l'ínfima proporció de presumptes negligències denunciades, afegit a l'1% de les que són finalment indemnitzades, situen l'usuari de la sanitat, davant d'un possible error mèdic, en un nivell d'incompreensible desprotecció.

E. Company

Encarnación, afectada per un error mèdic: "Estic passant un calvari"

Encarnación Campillo, de trenta-tres anys, mare de dos fills, va quedar embarassada de nou de forma voluntària. Al principi de la gestació se li va diagnosticar un *ou xarbot* (embaràs en què es desenvolupen les membranes però no el fetus), que té un tractament de raspament del contingut de la matriu, conegut per rasp. Una senzilla intervenció de 15 minuts que va durar 5 hores.

«Era el dia 7 de març

d'aquest any —explica Encarnación—, que vaig entrar en el quiròfan, i aquí va començar tot. En la intervenció, erròniament van perforar-me l'úter i els budells, i van seccionar-me l'urèter; com si m'haguessin arrancat l'urèter del ronyó; per tant van causar-me també una ferida en el ronyó. Van haver de cridar a dos uròlegs de l'Hospital de la Vall d'Hebron, perquè tractessin de recompondre el que m'havien malmès abans. A més,

a conseqüència de l'anestèsia i les transfusions, se'm va embassar el pulmó esquerre i vaig estar 22 dies a l'UVI i 29 dies ingressada a la Vall d'Hebron. El dia 4 d'abril van donar-me l'alta i des de llavors ha estat un calvari de metges, per les lesions que he patit.

«Fins als 22 dies d'estar ingressada, a més, no vaig descobrir que em faltava un ovari. Vaig preguntar-li a un dels uròlegs de la planta i em

va dir que no tenia úter, i que per tant havia quedat estèril. Després, en preguntar al ginecòleg pels ovaris, va dir-me, davant del meu marit, que sols tenia l'esquerre, ja que —textualment— el dret me l'havia extirpat «per a treballar millor». Vaig agafar un estat de nervis brutal, i no vaig voler veure'l més. Aleshores vaig comprendre què és el que m'havien fet, i és com un malson. Un malson horrible».